

Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

3

«Економічної теорії»

на тему:

«Вплив глобалізації на циклічність економічного розвитку»

Студентки II курсу ЕФАП групи
напряму підготовки «ЕФАП»
Антонів І. В.

Керівник: викладач, кандидат економічних наук Полікарпова О. С.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ESTS _____

Члени комісії _____

_____
_____

ПЛАН

Вступ

1. Теоретичні засади циклічності розвитку ринкової економіки під впливом факторів глобалізації

2. Оцінка та аналіз впливу глобалізаційних процесів на фази економічного циклу: міжнародний та національний досвід

3. Напрями оптимізації антициклічної політики в Україні: критичний аналіз сучасних тенденцій

Висновки

Список літератури

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Теоретичні засади циклічності розвитку ринкової економіки під впливом факторів глобалізації.....	6
2. Оцінка та аналіз впливу глобалізаційних процесів на фази економічного циклу: міжнародний та національний досвід.....	15
3. Напрями оптимізації антициклічної політики в Україні: критичний аналіз сучасних тенденцій.....	26
Висновки.....	31
Список використаної літератури.....	33

ВСТУП

Актуальність теми. Економічний, соціально-політичний, культурний розвиток останніх двох десятиліть ХХ століття проходив під все більш потужним впливом глобалізації. Глобалізація - об'єктивний і всеосяжний процес. Змінюються структура і форма організації світової економіки, міжнародних економічних відносин. Глобалізація проявляється в зростанні міжнародної торгівлі та інвестицій, значного підвищення ролі транснаціональних корпорацій (ТНК) в світогосподарських процесах. З одного боку, це заохочувало економічне зростання, покращуючи можливості в сфері споживання та інвестицій. З іншого- спостерігався феномен розкручування спіралі сцени глобальних фінансових дисбалансів.

Суперечливість, неоднозначність розгортання процесу глобалізації взагалі й міжнародних фінансових відносин зокрема підтверджуються нерівномірним розвитком окремих сегментів світового фінансового ринку, з одного боку, і далеко неоднаковим впливом міжнародної фінансової складової на економічний розвиток окремих груп країн - з іншого. Саме тому актуальності набуває вивчення питання впливу глобалізації на циклічність економічного розвитку.

Останніми науковими публікаціями на цю тему були дослідження Б.Данилишина «Світова фінансова криза — тест для України», Ф.Норріса «Аналіз новин: інша криза, інша гарантія», О.В'югіна «Фінансовий ринок: стратегія розвитку», Дж. Стігліца, Дж. Сороса, Дж. Сакса, У. Бека, А. Чухна, О. Білоруса, А. Філіпенка,

Метою дослідження є вивчення впливу глобалізації на циклічність економічного розвитку.

Відповідно до мети роботи виділимо такі завдання:

1. Вивчити вплив глобалізації на економічний розвиток.
2. Дослідити оцінку впливу глобалізаційних процесів на фази економічного циклу в світі та в Україні.
3. Визначити напрями оптимізаційної антициклічної політики в Україні.

Об'єктом дослідження є сучасні економічні відносини в умовах глобалізації.

Предметом дослідження є розкриття сутності, основних етапів глобалізації, впливу глобалізації на економічні процеси всередині країн, а також дослідження світової економічної кризи.

При проведенні дослідження використовуються такі методи: аналіз, аналогія, метод сходження від абстрактного до конкретного. Дослідження базується на використанні статистичного, порівняльного, факторного та структурного методів аналізу.

Теоретичною базою дослідження є широке коло вітчизняних та зарубіжних монографічних досліджень, статистичні і фактичні матеріали Світового банку, журналів "Фінанси України", "Економіка України". Використовувались офіційні законодавчі та нормативні матеріали органів влади та управління України, експертні оцінки рейтингових агентств.

1. Теоретичні засади циклічності розвитку ринкової економіки під впливом факторів глобалізації

Оскільки порушення макроекономічної рівноваги пов'язані з трьома основними причинами: циклічним розвитком економіки, неповною зайнятістю й інфляцією, тому її можна назвати - явищем нестабільним.

Циклічність економічного розвитку – це регулярні коливання рівнів ділової активності, при яких зростання активності виробництва замінюється спадом, який, у свою чергу, потім замінюється зростанням. Циклічність характеризують підйоми і спади в економіці, що періодично повторюються протягом ряду років. Такі коливання відбуваються відносно столітнього або довгострокового тренда (умовної лінії, яка характеризує загальну спрямованість змін економічних показників).[4, с.512]

Періоди підвищення економічної активності супроводжуються в основному екстенсивним розвитком, а періоди пониження - початком переважно інтенсивного розвитку. В наслідок цього цикл є постійною динамічною характеристикою ринкової економіки, без нього не відбувається економічного розвитку.

Економічний цикл - це форма руху і розвитку ринкової економіки, природний спосіб економічного саморегулювання, коли ринок стихійно відновлює пропорційність економіки і втрачену рівновагу.[4, с.514]

В економічній літературі виділяються такі цикли: за одне століття, за декілька десятиліть, нормальні економічні цикли, малі цикли, специфічні коливання всередині окремих галузей економіки (наприклад, сільського господарства) і т.д.

Серед зовнішніх причин можна виділити:

- Війни, революції та інші політичні потрясіння;
- Відкриття великих родовищ золота, урану, нафти та інших цінних ресурсів;

- Освоєння нових територій;
- Потужні прориви в технології, винаходи і інновації.

Серед внутрішніх причин виділяють:

- Особисті потреби, скорочення або зростання яких відбувається на обсягах виробництва і зайнятості;
- Інвестування, тобто вкладення засобів в розширення виробництва, його модернізацію, створення нових робочих місць;
- Економічну політику держави, яка прямо і непрямо впливає на виробництво, попит і споживання.

Розглянуті причини взаємопов'язані, можуть викликати як підйом, так і спад економічної активності через певні проміжки часу.

Класичний економічний цикл, зазвичай, включає чотири фази (періоди), які послідовно змінюються : криза (спад), депресія, пожвавлення, піднесення (зростання).

Головне значення має фаза кризи, яка починає і завершує цикл. У ній зосереджено основні ознаки й суперечності циклічного процесу відтворення.

Спад (криза) – вона характеризується скороченням обсягів виробництва і зниженням ділової та інвестиційної активності, проте ціни не завжди мають тенденцію до зниження. Вони падають тільки в тому випадку, коли спостерігається депресія (глибокий і тривалий спад). Спад зазвичай супроводжується зростанням безробіття і масовим банкрутством. Зростає відсоткова ставка, скорочується реальна заробітна платня. Спостерігається недостатність грошової маси, знецінення основного капіталу, падіння курсу акцій. Офіційно фазою економічного спаду, або рецесією, вважають ситуацію падіння ділової активності, яка триває понад три місяці поспіль. Криза завершується з початком депресії.

Дно (депресія, застій) - найнижча точка спаду: виробництво і зайнятість досягають найнижчого рівня. Критична точка в економіці. Найбільша кількість

банкрутств, дуже висока відсоткова ставка, низький попит, а нові інвестиції майже відсутні; поступово починають зменшуватись товарні запаси. Проте поступово зростає сукупний попит і готуються умови для наступного поживлення виробничої та комерційної діяльності.

Поживлення. Характеризується поступовим зростанням зайнятості та виробництва. Починає оновлюватись капітал, модернізується виробництво. Багато економістів вважають, що даній стадії притаманні невисокі темпи інфляції. Відбувається впровадження інновацій в економіці з коротким терміном окупності. Реалізується попит, відкладений під час попереднього спаду. Коли виробництво досягає передкризового рівня, економіка входить до фази піднесення (піка).

Пік (піднесення) є «вищою точкою» економічного підйому. У цій фазі безробіття зазвичай досягає найнижчого рівня, виробничі потужності працюють з максимальним або близьким до максимального навантаженням, тобто у виробництво залучаються практично всі наявні в країні матеріальні трудові ресурси. Зазвичай, хоча і не завжди, під час піків посилюється інфляція. Поступове насичення ринків посилює конкуренцію, що знижує норму прибутку і збільшує середній термін окупності. Зростає потреба в довгостроковому кредитуванні з поступовим зниженням можливостей погашення кредитів. Все це призводить до «перегріву» економіки, виникнення дисбалансу, що створює передумови до входження економіки у новий економічний цикл.

Описана картина змін в економіці на різних етапах циклу носить класичний характер і найбільш спрощено виглядає так як зображено на рис. 1.1

Рис.1.1.Циклічний розвиток економіки

Під інфляцією розуміють загальне підвищення цін. Якщо, наприклад, ціни зростають на окремі товари, то це ще не інфляція. Адже останнє може бути викликане поліпшенням якості товару, а отже, і зростанням вартості. Інфляція означає таке підвищення цін, яке супроводжується знеціненням грошей і незабезпеченням грошей товаром.

Інфляція (від лат. *inflatio* – вздуття) – це економічне явище, яке характеризується зростанням цін і викликає пропорційне зниження купівельної спроможності (знецінення) грошової одиниці (інфляція з точки зору грошового обігу). В більш вузькому розумінні інфляція означає загальний ріст цін, який не супроводжується зростанням виробництва товарів і послуг.[7,с.8]

Протягом 2014-2015 років в Україні спостерігається тенденція зростання показників інфляції, особливо у 2015 році індекс споживчих цін збільшився до 44-45% порівняно з попереднім роком, який складав 24,9%.

Прогнозують що інфляція в Україні у 2016 році втричі зменшиться, порівняно з 2015 роком, і буде десь на рівні 12-13%.[1]

На практиці інфляція, як правило, вимірюється зміною індексу споживчих цін.

Індекс цін – коефіцієнт, що показує у скільки разів змінився загальний рівень цін за даний період. Кількісна характеристика інфляції визначається її рівнем, який вимірюється через показник темпу інфляції. Цей показник обчислюється за такою формулою:

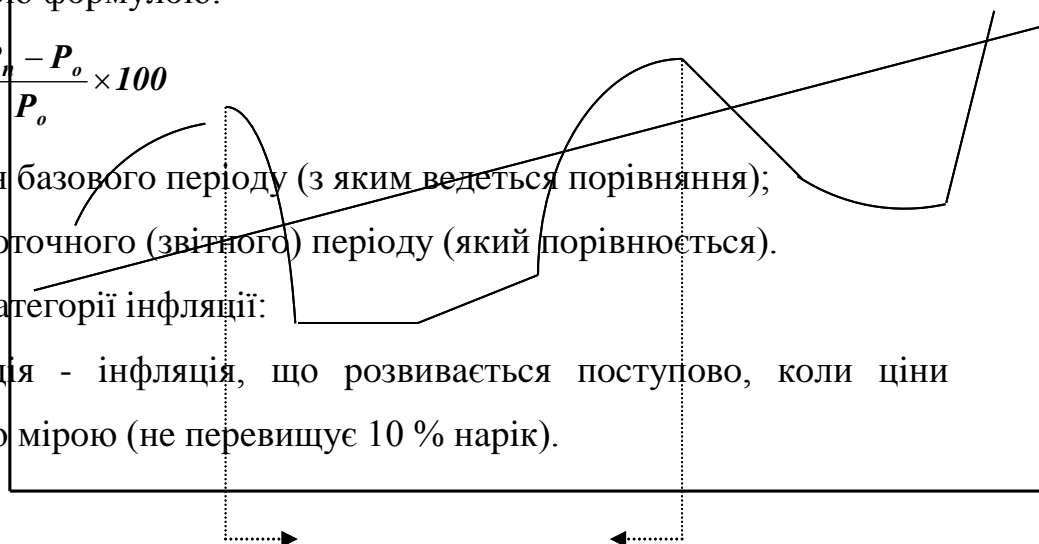
$$\text{Темп інфляції} = \frac{P_n - P_o}{P_o} \times 100$$

де: P_n – індекс цін базового періоду (з яким ведеться порівняння);

P_o – індекс цін поточного (звітного) періоду (який порівнюється).

Існує декілька категорії інфляції:

Повзуча інфляція - інфляція, що розвивається поступово, коли ціни зростають незначною мірою (не перевищує 10 % на рік).

Помірна інфляція (2-5 % на рік) у розвинутих країнах Заходу не розглядається як негативний фактор. Навпаки, вважається, що вона стимулює розвиток економіки, надає їй необхідного динамізму.

Галопуюча інфляція - інфляція, коли ціни зростають швидко - на 10-100 % щорічно. На стадії галопуючої інфляції відбувається спад виробництва та скорочення товарообороту, втрачається стимул до інвестицій, стримується процес суспільного нагромадження, поширюється вплив капіталу з виробничої сфери до сфери обігу, тобто йде розбалансування економічної рівноваги.

Гіперінфляція - інфляція, коли ціни зростають астрономічно - на 1-2 % щодня або сягають 1000 % і більше на рік. Вона означає глибоку економічну і соціальну кризу в країні.

При зростанні цін населення більше купує, адже передбачає, що у майбутньому купівлі обійдуться ще дорожче. Це стимулює виробників збільшити пропозицію товарів і послуг і ринок швидше насичується. Варто враховувати, що при інфляції ціни зростають різними темпами у різних галузях. Стан різної вигідності виробництва зберігається, що дозволяє вирівнювати економічні диспропорції і оздоровити ринкове господарство.

Особливо агресивно інфляція руйнує економіку, коли досягається рівень *гіперінфляції*. У цьому випадку гроші різко знецінюються, водночас, знецінюються кредити, капітальні вкладення, доходи і заощадження. Саме тому зникає стимул виробляти і вкладати капітал у виробництво, застосовувати інші виробничі ресурси, які швидко втрачають свою вартість. У такі періоди зростає лише спекулятивний бізнес, пов'язаний не з виробництвом, а з перепродажем продукту за спекулятивними цінами, що стрімко піднімаються угору. Якщо виробництво не зростатиме тривалий час, економіка зіштовхується із загрозою стагнації (застою чи спаду). Стагнація, що супроводжується інфляцією, швидко руйнує економіку і не створює механізмів виходу на шлях ефективного зростання, адже пропозиція товарів не зростає. [6, с.50]

Інфляція – величезна небезпека для економічного розвитку (у силу її агресивності), що пов’язана з її самовідтворенням. Це викликається багатьма чинниками, серед яких головними є такі:

- адаптивні *інфляційні очікування* населення;
- перенесення підвищених витрат виробництва на ціну реалізованого товару.

Населення очікує, що ціни зростатимуть і надалі, а тому люди збільшують свої закупівлі, нероблячи грошових заощаджень. Це призводить до зростання сукупного попиту на товари і послуги, а зростання попиту, відповідно, – до зростання цін. Інфляція наростає, що посилює й інфляційні очікування.

Процес взаємозв’язку попиту, цін і поглиблення інфляції зображено на рис.1.2

Рис.1.2 Взаємозв’язок попиту, цін і поглиблення інфляції[1]

Інфляція може протікати у таких формах [1]:

Інфляція попиту виникає внаслідок надмірного зростання грошових доходів населення, підприємств і держави, і зростання, на цій основі, сукупного попиту. Зростання сукупних грошових доходів призводить до перевищення попиту над пропозицією товарів, що неминуче зумовлює наростання рівня цін.

Інфляція витрат викликається зростанням вартості виробничих факторів, тобто зростанням витрат виробництва завдяки підвищенню цін їх елементів.

Поряд із формами, необхідно виділити і типи інфляції.[6,с.53] Розрізняють два типи інфляції: 1) інфляція відкрита; 2) прихована інфляція.

Відкрита інфляція розвивається вільно і ніким не стримується.

Прихована інфляція - це така інфляція, коли держава вживає заходи, спрямовані на безпосереднє стримування цін на товари і послуги, з одного боку, і доходів населення-з іншого.

Отже, винуватцем інфляції, у будь-якому випадку, є держава, невмілі і неправильні дії якої зумовлюють існування надлишку грошей в обігу і загальне зростання цін. Особливо це стосується емісійної інфляції.

Найтипівішими антиінфляційними заходами у країнах з ринковою економікою є:

1. Регулювання попиту, що базується на рекомендаціях кейнсіанської теорії, а саме: збільшення податків, зменшення державних витрат і збільшення відсоткової ставки за кредит. Такі заходи, без сумніву, обмежують сукупний попит, але водночас ведуть до згортання виробництва і збільшення безробіття.

2. Контроль за зарплатою та цінами покликаний змінити інфляційні очікування: якщо наймані працівники повірять у результативність обмежувальних дій уряду, то вони припинять подальші вимоги щодо підвищення зарплати; відповідно, якщо підприємці, покладаючись на дії уряду, повірять у те, що припиниться підвищення цін на ресурси, то вони припинять скорочення обсягів виробництва.

3. Згідно монетаристських рекомендацій для запобігання високої інфляції необхідно дотримуватися "монетарного правила": щорічний темп приросту грошової маси повинен дорівнювати темпові економічного зростання, який для більшості розвинутих країн становить 3-5% в рік, а в Україні темп приросту становить приблизно 16% в рік.

4. Індexсація доходів робить їх менш чутливими до підвищення цін. Однак індexсація здатна розкручувати інфляційну спіраль, крім того потребує значних державних видатків, що збільшує дефіцит бюджету. Ще одним чинником від якого залежить економічний цикл є безробіття.

Ще однією макроекономічною проблемою є безробіття.

Безробіття – це соціально-економічне явище, за якого частина працездатного населення не може знайти роботу. Розрізняють повну зайнятість

та неповну зайнятість. Відповідно, безробіття розмежовується на природне та надлишкове[9, с.182].

Повна зайнятість визначається такою ситуацією на ринку праці, коли кількість безробітних не перевищує кількості вільних робочих місць. За повної зайнятості безробіття існує, але воно є природним.

Неповна зайнятість – це такий стан ринку праці, коли існує надлишкове безробіття. За неповної зайнятості частина ресурсів виявляється незайнятою, що за масштабами перевищує природне безробіття. Основними видами безробіття є:

- циклічне безробіття - з'являється на стадії економічного спаду і застою, і пов'язане, таким чином, із циклічністю розвитку ринкової економіки.

- технологічне безробіття виникає внаслідок ліквідації частини робочих місць у зв'язку із механізацією і автоматизацією виробництва, впровадження "безлюдних" технологій.

- сезонне безробіття характерне для галузей економіки із сезонним характером виробництва: сільського господарства, океанського риболовства, туристичного обслуговування, готельного господарства та деяких інших.

Окрім згаданих форм, існує й приховане безробіття, воно з'являється тоді, коли працівники змушені працювати неповний робочий день, тиждень, місяць, рік, відповідно, із зниженням заробітної плати.

Основні тенденції безробіття в Україні у 2015 р.:

1. Перша тенденція – зберігається спрямованість до збільшення пропозиції робочої сили та зменшення попиту на неї;
2. Друга тенденція – приховане безробіття;
3. Третя тенденція – реструктуризація українського ринку робочої сили;
4. Четверта тенденція – диференціація безробіття, утворення регіонів з підвищеним рівнем зареєстрованого безробіття.[10,с.752]

Важливим за соціальними та економічними наслідками є рівень безробіття.

Рівень безробіття – це показник, який характеризує співвідношення між кількістю безробітних і загальною кількістю працівників, які здатні до роботи та хочуть мати роботу.

$$\text{Рівень безробіття} = \frac{\text{Кількість безробітних}}{\text{Кількість робочої сили}} \times 100$$

Показник кількості безробітних відображає лише тих людей, хто не має роботи, шукає роботу і зареєструвався як безробітний. Показник кількості робочої сили відображає сукупність працівників, які мають роботу і які не мають роботи, але шукають можливість її отримати.

В загальному рівні безробіття необхідно виділити рівень природного і надлишкового безробіття.

$$\text{Природний рівень безробіття} = \frac{\text{Природне безробіття (фрикційне і структурне)}}{\text{Робоча сила}} \times 100$$

Надлишкове безробіття окремо не підраховується. Визначається загальний рівень безробіття, рівень природного безробіття, а потім від першого показника віднімається другий і тоді отримується показник рівня надлишкового безробіття.

Рівень безробіття – важливий показник, який характеризує стан зайнятості, показує, яка частка працівників хоче, але не може влаштуватись на роботу. Розмежування цього показника на рівень природного і рівень надлишкового безробіття дозволяє з'ясувати, яка частка безробітних існує, але не являє собою будь-якої загрози для суспільства. Подолання цього виду безробіття здійснюється, в одному випадку, внаслідок влаштування на іншу роботу, переїздом в інше місто; в іншому – внаслідок перепідготовки працівників [9,с.184].

Із вище написаного, можна зробити такий висновок про сучасний стан безробіття, що проблема безробіття є ключовим питанням у ринковій економіці, і якщо його не вирішувати, то неможливо налагодити ефективну діяльність економіки і рівень безробіття буде зростати.

Можна виділити основні напрями його подолання:

- підвищення добробуту за рахунок особистого трудового вкладу, підприємства і ділової активності;
- надання відповідної допомоги по безробіттю, збереження робочих місць і перепідготовка осіб, які втратили роботу;
- проведення ґрунтовної пенсійної реформи;
- сприяння всебічному державному захисту інтелектуального потенціалу суспільства;
- проведення спеціальних ярмарків праці для навчальних закладів з метою працевлаштування випускників;
- посилення координації міжнародної діяльності в частині інформаційного обміну з питань зайнятості;
- забезпечення стабільного фінансування та державної підтримки розвитку духовної сфери, освіти, науки і культури. [10с.760]

2. Оцінка та аналіз впливу глобалізаційних процесів на фази економічного циклу: міжнародний та національний досвід

Кінець ХХ – початок ХХІ століть охарактеризувався різким посиленням глобалізаційних процесів, які здійснили величезний перетворювальний вплив на всі сфери життя сучасного суспільства. Зростаюча економічна взаємозалежність національних господарств та регіонів планети сьогодні розглядається як найважливіша риса глобалізації.

Глобалізація — це процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації.

На думку Мамотенко Д.Ю., глобалізація – це становлення єдиних для всієї планети Земля структур, відносин і зв'язків в різних сферах життєдіяльності. Цей процес означає гомогенізацію життя: ціни, продукти, рівень якості охорони здоров'я, рівень доходів, відсоткові банківські ставки мають тенденцію до вирівнювання на світовому ринку. Сучасні процеси глобалізації породжуються економічними чинниками: суспільним розподілом праці, науково-технічним прогресом в умовах ринкової економіки, міждержавними інтеграційними процесами, міжнародними суспільними об'єднаннями і неурядовими організаціями, різноманітними формами міжнародного культурного обміну і спілкування. Основою процесу економічної глобалізації стають інтернаціоналізація виробничих зв'язків у високотехнологічних галузях на основі прямих іноземних інвестицій, формування глобальних по масштабу і неперервних по режиму роботи ринків, в першу чергу – фінансових.

Марчин О.І. пояснює глобалізація - це ефективний та вільний рух капіталів між країнами й регіонами, функціонування глобального ринку, формування системи наднаціонального регулювання міжнародних фінансів, реалізацію глобальних фінансових стратегій ТНК і транснаціональних банків. За словами Гурковський В.І., глобалізація веде до розмивання національного суверенітету регулюючої функції держави, яка вже не може захистити національну економіку від небажаних економічних впливів з боку міжнародних

корпорацій, ТНК і МНК, які формують правила «гри» на глобальному рівні [3,с.28].

Отже, з вище сказаного випливає що під поняттям «глобалізація» позначають цілий ряд явищ і процесів: інтернаціоналізація господарського життя; взаємодія цивілізацій; взаємозалежність національних економік; взаємопроникнення ринків; формування єдиного ринкового простору; вільне переміщення товарів, послуг, технологій, капіталів та людей; поява транснаціональних систем і форм господарювання; уніфікація світової економіки; гомогенізація світу; відданість універсальним цінностям, принципам і нормам поведінки; зближення способу життя людей; зростаюча стандартизація споживання; універсалізація культури. Це узагальнення, на нашу думку, і є визначенням поняття процесу «глобалізація», оскільки воно охоплює і саме поняття, і характерні особливості прояву. Варто зазначити, що до процесу глобалізації кожен ставиться по – різному і як наслідок, на сьогодні є досить багато проблем, що потребують детального аналізу і вирішення. Глобалізаційні процеси найчастіше вітаються в розвинених країнах і викликають серйозні побоювання в світі, що розвивається. Це пов'язано з тим, що переваги глобалізації розподіляються нерівномірно.

Аналізуючи різні точки зору та ставлення, вважаємо саме вони і є частково основою проблем. Проте перш ніж перейти до проблем, зазначимо основні позитивні та негативні моменти глобалізації.

До позитивних моментів можна віднести:

- бурхливий технологічний прогрес;
- значно ширше і більш вільніше, ніж ще 10-15 років тому, доступ до інформації і відповідне розширення можливостей і способів комунікації в світовому масштабі;
- поліпшення взаєморозуміння між різними культурами і цивілізаціями в результаті, з одного боку, інтенсифікації глобального інформаційного обміну, а з іншого - нівелювання відмінностей завдяки поширенню по всій планеті продуктів маскультури;

- здатність держав шляхом об'єднаних зусиль подолати проблеми глобального характеру або мінімізувати їх шкідливі наслідки;
- можливість підвищення соціально - економічного, міжнародно - правового статусу держави за його участі в міждержавних об'єднаннях;
- більш високий рівень міжнародної кооперації, поділу праці;
- формування єдиного правового простору;
- прискорення темпів інформаційного, культурного обмінів.

До негативних рис глобалізації можна віднести такі: світова економіка стає більш нестабільною й уразливою. Негативні тенденції в тій чи іншій країні або регіоні миттєво позначаються на економічному здоров'ї інших; значно зростають масштаби міграції населення; посилюється соціально - економічна диференціація держав через їх нерівноправний статус на світовій арені; втрачається національна та мовна ідентичність; спостерігається бурхливий сплеск транснаціональної злочинності; спалахуються національно - етнічні конфлікти, війн за володіння тими чи іншими ресурсами; криза універсальних міжнародних організацій.

Отже, на мою думку, основними перспективними шляхами вирішення глобалізаційних проблем є:

- сформувати соціальні інститути, які б були рівними та доступними для всіх країн світу, а також включали допомогу бідним країнам;
- налагодити такий механізм, який би дозволив не тільки безперешкодно користуватися перевагами глобалізації, а й забезпечив б рівний ступінь захищеності всіх держав від загроз і викликів XXI століття;
- забезпечити рівність у голосуванні за вирішення будь - якої проблеми світу; створити програму, за якої багатші країни частково від розвитку своєї економіки фінансували менш розвинені, щоб привести всі країни до географічної збалансованості.

Глобалізація світових економічних процесів – це закономірний процес, який проявляється у посиленні взаємозв'язку та взаємозалежності основних сфер та суб'єктів світової економіки.

Основними передумовами глобалізації світової економіки є:

- 1) науково – технічні, які проявляються у широкому впровадженні досягнень НТП у світове господарське життя, інновації по суті перетворюються у визначальну детермінанту економічного розвитку;
- 2) інформаційні – полягають у зростанні швидкості обміну економічною, фінансовою, технічною інформацією, що створює можливості оперативного, своєчасного та ефективного вирішення виробничих, комерційних та науково – технічних завдань;
- 3) виробничо–технічні – полягають у різкому зростанні масштабів виробництва, розвитку міжнародних форм реалізації, насамперед, в межах територіально-виробничих комплексів транснаціональних корпорацій, якісно новому рівню розвитку транспортних засобів та зв'язку, який забезпечує швидке розповсюдження товарів і послуг, ресурсів та ідей;
- 4) економічні, вони проявляються у небувалій дозі концентрації та централізації транснаціонального капіталу, виникненні та розвитку організаційних форм;
- 5) політичні – проявляються у відкритті державних кордонів, створенні регіональних інтеграційних угруповань, підвищенні свободи пересування громадян, товарів, послуг, капіталів;
- 6) соціальні – зумовлені ослабленням ролі звичаїв та традицій, соціальних зв'язків, подоланням національних обмежень;
- 7) екологічні – обумовлені об'єднанням зусиль світового співтовариства, консолідацією ресурсів, координацією дій у вирішенні глобальних проблем, і, насамперед, екологічних. [4, с.200]

Глобалізація світової економіки – це процес розвитку стійких виробничо-господарських та культурно-політичних зв'язків між національними економіками окремих країн, в результаті чого вони стають органічними

частинами світового господарства. Це обумовлює домінування світових норм та стандартів, які сприймаються все більшою кількістю країн.

Глобалізація ще далека від завершення, а тому сам процес її протікання можна охарактеризувати як процес поглиблення інтернаціоналізації світових економічних процесів та інтеграції національних економік.

Основними ознаками глобалізації світової економіки є:

- поглиблення міжнародного поділу та кооперації праці;
- зростання взаємозв'язку та взаємозалежності національних господарств;
- посилення відкритості національних ринків та поступове усунення бар'єрів на шляху руху товарів, послуг, капіталів, робочої сили;
- зростання цілісності та єдності світового господарства;
- нівелювання національних звичаїв і традицій та створення глобального інформаційного простору;
- посилення міжнародної конкуренції та домінування ТНК на світових ринках.

Глобалізація перетворює світове господарство на єдиний ринок товарів, послуг, капіталів, робочої сили, суб'єкти якого взаємопов'язані єдиною системою фінансово-економічних відносин.

Глобалізація світової економіки характеризується залученням нових суб'єктів світо-господарських зв'язків. На сьогоднішній день головними суб'єктами глобалізації світового господарства є:

- транснаціональні корпорації та банки, яких налічується приблизно 60 тис. і які контролюють близько 30% світового ВВП, 70% міжнародної торгівлі, 80% прямих іноземних інвестицій і понад 90% трансфертів технологій;
- країни великої шістки (G6), які виробляють близько 55% світового ВВП і домінують у всіх формах міжнародних економічних відносин;
- регіональні інтеграційні угруповання, найбільш впливовими серед яких є близько 20 і які охопили всі континенти і субконтиненти;
- міжнародні організації, насамперед, універсального та спеціалізованого типу з глобальним характером діяльності, найбільш впливовими серед яких є ООН, МВФ, МБРР, ВТО, ISO та інші.

- великі міста, ВВП яких перевищує ВВП окремих країн і які концентрують фінансовий, виробничий, науково-технічний, інтелектуальний потенціал країн;

- національні держави;

- відомі особистості, які не є державними діячами, але які користуються великим впливом і авторитетом.

Глобалізація економічного розвитку є однією з головних ознак сучасної цивілізації. Вона охоплює майже всі фактори та умови виробництва, всі його галузі та територіальні утворення і проявляється в різноманітних формах.

Головними формами глобалізації світової економіки є:

- інтенсифікація міжнародної торгівлі товарами та послугами;
- глобалізація фінансово – кредитної сфери;
- домінування в усіх формах міжнародних економічних відносин ТНК та транснаціональних альянсів;
- інтенсифікація міжнародної міграції робочої сили.

Формування світового фінансового ринку стало основою колосальної експансії глобального капіталу, і особливо – спекулятивного капіталу. Це створює загрозу світових фінансових криз, що охоплюють більшість країн світу[7,с.200].

В Додатку 1 наведено соціально-економічні наслідки глобалізації світового господарства для менш розвинених країн.

Загалом для менш розвинених країн світу позитивні аспекти глобалізації проявляються в меншій мірі, а негативні в більшій порівняно з найбільш розвиненими націями планети.

Таким чином, за незаперечних переваг слід враховувати неоднозначність, різноспрямованість впливу глобалізації на розвиток різних груп країн та галузей сучасного виробництва. В процесі глобальних структурних трансформацій, що поступово поширюються на світовий економічний простір, перевагу отримують галузі обробної промисловості та сфери послуг.

Одним із найпотужніших проектів, що реалізується в Україні за допомогою НАТО, є проект зі створення найбільшої в державі комп'ютерної

науково-освітньої мережі. Важливою є програма державної підтримки міжнародної науково-технічної співпраці Україна - НАТО.

Україна високо оцінює НАТО як найбільш ефективну структуру безпеки в євроатлантичному регіоні, її здатність адаптуватися до нових умов і реалій та відповідальність, з якою Північноатлантичний альянс ставиться до потреб збереження стабільності в Європі, про що свідчить, зокрема, заява про нерозміщення ядерної зброї на території нових потенційних членів із числа країн Центрально-східної Європи [13]. Таким чином, співробітництво України з НАТО набуває все більш важливого значення.

Велику надію в подоланні економічної кризи зараз покладено на Міжнародний валютний фонд як на найбільш впливову фінансову організацію в світі. Окрім цих сподівань передбачається, що співробітництво України з МВФ відкриє широкі можливості співпраці з іншими кредитними організаціями, зокрема зі Світовим банком та Європейським банком реконструкції та розвитку.

Україна вступила до Міжнародного валютного фонду у вересні 1992 року. Уряд України спільно з керівництвом МВФ підписали Меморандум, який передбачає дотримання Україною певних "критеріїв ефективності" й інших спільних домовленостей [2,332].

Необхідність співробітництва України та Міжнародного валютного фонду зумовлюється рядом об'єктивних причин - в умовах структурної економічної кризи та задля перебудови економічної системи практично всі пострадянські країни були змушені звернутися за фінансовою допомогою до МВФ. На сучасному етапі Фонд фактично є інструментом посередництва в економіко-політичних взаєминах між країнами, що розвиваються, та державами Заходу та виконує функцію глобального контролю за нестабільними країнами з перехідною економікою [2,с.333].

Співробітництво з МВФ допомагає підвищенню кредитного рейтингу країни на світовому фінансовому ринку, сприяє удосконаленню банківської та грошово-кредитної системи держави. Співпраця з МВФ дозволила скоригувати поточний платіжний баланс та не допустила дефолту в Україні. Проте вимоги

МВФ для подальшої співпраці з Україною мають негативний вплив на добробут населення. Згідно офіційного сайту Міжнародного фонду Україна в 2014р. мала виплатити 3,66 млрд. дол., а в 2015р. мала виплатити 1,44 млрд.дол., а в 2016 р. повинна виплатити 234 млрд.грн. Загальні виплати по зовнішнім боргам уряду і Нацбанку в 2015 році перевищили 10 млрд. дол. Для зменшення навантаження на НБУ та бюджет уряд отримав новий кредит, який допоможе стабілізувати гривню.

Вступ до СОТ у незалежній Україні був одним з пріоритетів зовнішньо-економічної політики України і розглядався як системний фактор розвитку національної економіки, лібералізації зовнішньої торгівлі, створення передбачуваного та прозорого середовища для залучення іноземних інвестицій, що відповідає національним інтересам України. Процес вступу України до СОТ розпочався 30 листопада 1993 року, коли до Секретаріату ГАТТ було подано офіційну заявку Уряду України про намір приєднатися до ГАТТ. 5 лютого 2008 року у Женеві відбулося засідання Генеральної Ради СОТ, на якому було підписано Протокол про вступ України до СОТ.[11]

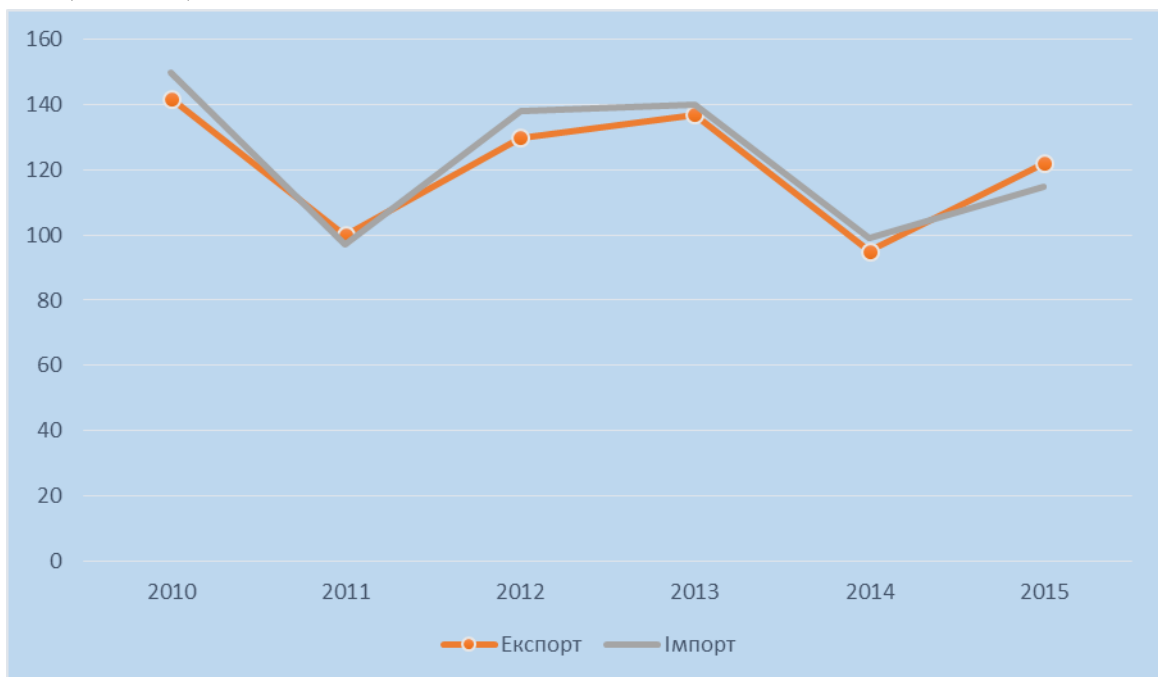
10 квітня 2008 року Верховна Рада України прийняла законопроект «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі». 16 квітня 2008 року Закон про ратифікацію був підписаний Президентом України. Згідно з процедурами СОТ, 16 травня 2008 року Україна набула повноправного членства у цій Організації. Вступ України доСОТ відкрив перспективи для розвитку національної економіки[11]. Проведений у 2014 році аналіз підсумків перших шести років членства України в СОТ підтвердив важливість цього інституту інтеграції української економіки у світові торговельно-економічні відносини. За оцінками уряду України напередодні вступу, членство в СОТ мало принести відчутні переваги і нові можливості для економіки. За розрахунками Українського національного комітету Міжнародної торгової палати, членство України в СОТ мало стимулювати додатковий приріст ВВП обсягом 1,5 - 2 млрд. доларів США, за сприятливих обставин - до 4 млрд. доларів. Крім зростання ВВП, керівництво України сподівалось на прискорення темпів припливу іноземних інвестицій. Однак, оцінки значно відрізнялись: за

оцінками Секретаріату Президента України, зростання могло досягти 5 млрд. доларів щорічно, а за даними Міністерства економіки України - 500 млн. доларів [13].

Отже, результати від вступу України до СОТ по останніх роках наведено в таблиці 2(Додаток 2).

Так, обсяг зростання ВВП в 2015 році порівняно з 2014 роком знизився на 9,9 %, а в березні 2016 році зростання ВВП погіршилось з 2% до 1%. що правда промислове виробництво збільшило свої обсяги на 6,9%. Як видно з таблички імпорт і експорт збільшилися на 12,5% і 29,1% відповідно. Високі темпи зростання зумовлені насамперед сприятливою для українського експорту кон'юнктурою на зовнішніх товарних ринках усередині року, а також значним внутрішнім попитом на імпортовані товари споживчого та інвестиційного призначення.

Зобразимо за допомогою графіка структури експорту та імпорту в Україні.(Рис.2.1)

Рис.2.1 Структура експорту та імпорту протягом 2010-2015рр.

Найгірші мікроекономічні показники України спостерігаємо в 2011 році. Але пов'язано це із впливом світової економічної кризи на економіку країни. Так, зниження зовнішнього попиту та світових цін внаслідок глобальної кризи обумовили суттєве зменшення надходжень від експорту товарів і послуг на

42,4%. З іншого боку, скорочення внутрішнього попиту, відсутність зовнішнього фінансування та глибока девальвація гривні визначили ще більше падіння імпорту на 52%.

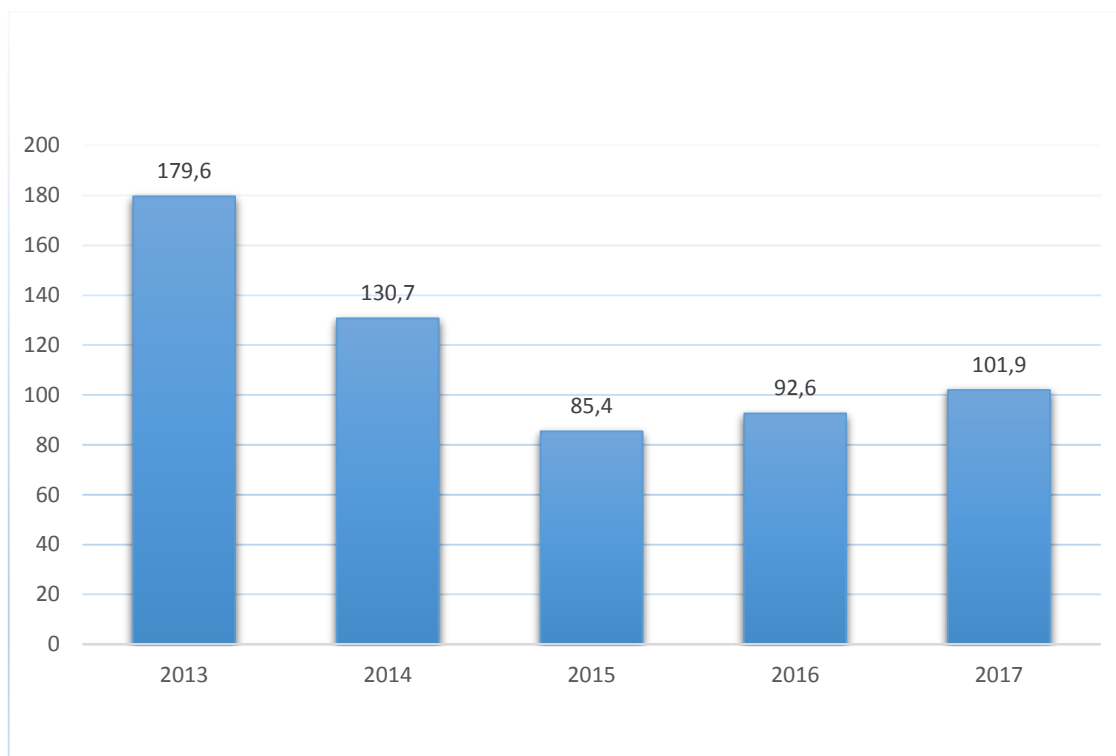
В період 2014 року привертає увагу різке скорочення прямих іноземних інвестицій – на 27,9%. Крім того, попри прогнози прибічників членства України в СОТ, не відбулося нарощування прямих іноземних інвестицій [12]. Протягом 2013-2015рр. уповільнились також і темпи зростання обсягів роздрібної торгівлі на 2015 рік він становив 114,7%, а вже в 2014р. становив. 102,2%.

Позитивними наслідками від вступу України до СОТ є можливість України через роботу в організації впливати на торговельну політику 156 її членів. Розширилася і географія торговельних відносин України. Так, за 2014 рік у торгівлі з країнами Африки було досягнуто найвищих показників за всю історію України - експорт товарів склав \$3,9 млрд., імпорт \$1,6 млрд.[12] Членство у СОТ відкрило Україні можливість укласти договори про вільну торгівлю з багатьма країнами.

На сьогодні негативний вплив на економіку України має прихована війна на Донбасі і Луганщині. В результаті, загальна сума економічних втрат України через бойові дії на Донбасі склала понад 30 млрд. грн. Ця війна спричинила серйозні деструктивні процеси, в т.ч. руйнацію інфраструктури на території бойових дій, дезорганізацію усталених виробничих зв'язків і критично важливих постачань ресурсів, часткову втрату зовнішніх ринків та експортного потенціалу. У 2014р. стрімко прискорились інфляційні процеси. За офіційною статистикою, індекс споживчих цін сягнув 24,9% (зростання цін на продукти харчування на 24,8%), індекс цін виробників зріс на 31,8%.[12]. Головними складовими інфляційних процесів виявились обвальне знецінення гривні і стрімке подорожчання житлово-комунальних послуг (офіційно на 34,3%). Попри політичні та економічні ускладнення, Україні вдалося уникнути дефолту, вчасно та в повному обсязі розрахуватися за зовнішніми зобов'язаннями, насамперед завдяки значній фінансовій допомозі міжнародних фінансових інститутів і найкрупніших розвинутих країн. При цьому, вперше за

останні роки було досягнуте абсолютне зниження сукупної зовнішньої заборгованості країни – більш ніж на \$6 млрд. Зменшення ВВП країни, викликане падінням виробництва в регіоні, може збільшити показник відношення державного боргу до ВВП до загрозливого рівня, посилюючи і без того слабку кредитну привабливість України.[12]

Прогнозне зниження ВВП країни у період 2014-2015 рр. сягне майже двократного значення з 179,6 млрд.дол.США (2013 р.) до 85,4 млрд.дол.США (2015 р.) - див. рис.2.2.[12]

Рис. 2.2. Динаміка показника державний борг/ВВП України протягом 2013–2017(II) рр. за розрахунками МВФ.[12]

Отже, проаналізувавши вплив глобалізаційних процесів на фази економічного циклу в Україні, можемо зазначити, що:

- період депресії 2015-2016 рр.
- початок фази кризи 2015р.
- високим рівнем безробіття, низьким рівнем

завантаження виробничих потужностей, відсутністю достатнього кредитування реального сектору економіки розвиненими країнами і падінням вкладів в оновлення основного капіталу, ведення війни на сході України.

3. Напрями оптимізації антициклічної політики в Україні: критичний аналіз сучасних тенденцій.

Антициклічна політика – це дії уряду по регулювання фінансових потоків, грошового обігу з метою наблизити обсяг валового національного продукту країни до його можливого в даних умовах, потенційного рівня і з метою утримати при цьому в припустимих межах інфляцію, забезпечити високий рівень зайнятості.

Антициклічна політика – найбільш типова форма прояву фіскальної політики, що відповідає більш – менш стійкому стану економіки. Вона покликана, з одного боку, запобігти переходу у хиткий кризовий стан, для чого треба утримати економічні параметри у визначених межах, і з іншого боку, покращувати сформовану економічну ситуацію, прагнучи наблизити макроекономічні показники до оптимальних.

Антициклічна політика спрямована на згладжування коливань в економіці.

Найчастіше виділяють два типи заходів держави, спрямованих на подолання циклічних коливань: політика стримування і політика експансії. Всі заходи держави такого характеру пов'язані з регулюванням сукупного попиту і впливом на величину витрат, що здійснюються економічними агентами.

Політика стримування - це заходи держави, спрямовані на обмеження сукупного попиту. Вона застосовуються в тому випадку, якщо економіка знаходиться у фазі підйому. В цей час в економіці відбувається зростання попиту, і виробники прагнуть розширити виробництво. Однак це розширення має свої межі, тому настає момент, коли в економіці може виникнути інфляційний вибух. Для запобігання цьому держава використовує підвищення ставок оподаткування, скорочення державних витрат, підвищення облікової ставки центрального банку та норми обов'язкових резервів тощо.

Політика експансії — це заходи держави, спрямовані на розширення сукупного попиту, які використовуються тоді, коли економіка перебуває у фазі спаду. Збільшуючи обсяги сукупних витрат, держава прагне підвищити рівень ділової активності. Для цього вона використовує такі важелі, як зниження податків, збільшення державних витрат, зменшення норми обов'язкових

банківських резервів та облікової ставки центрального банку. Політика експансії створює передумови для подолання кризи й переходу економіки у фазу пожвавлення та зростання.

Держава антициклічного регулювання будується на основі теоретичних моделей економічного циклу і передбачає цілеспрямоване втручання в процес відтворення не тільки в період кризи, а й у фазах підйому для запобігання надмірного "перегріву" економіки. Основною проблемою при цьому є прогнозування змін в економіці, і однією з цілей дослідження економічних циклів є визначення часу зміни фаз циклу. Сукупна економічна активність не вимірюється безпосередньо однією змінною, тому не існує простої формули, на підставі якої економісти могли б передбачити, коли економічний підйом закінчиться і почнеться падіння.

Разом з тим, державне антициклічне регулювання засноване на реалізації заходів, які повинні проводитися до зміни фаз циклу, щоб забезпечити пом'якшення і вирівнювання циклічних коливань. Також особливістю сучасного цілеспрямованого впливу держави на відтворювальні процеси є те, що державне регулювання не повинно пригнічувати ринкові механізми, а навпаки, зобов'язана підтримувати переваги конкурентно-ринкових відносин. Відповідно, державне антициклічне регулювання здійснюється переважно опосередкованими, непрямими методами, з використанням економічних інструментів, які впливають на ринковий механізм. Таким чином, державне антициклічне регулювання спрямоване не на знищення економічних циклів і криз, об'єктивно притаманних економіці ринкового типу, а на підтримку макроекономічної стабільності та забезпечення довготривалого економічного зростання.

Державне антициклічне регулювання полягає в прийнятті своєчасних заходів з метою "згладжування" основних фаз економічного циклу: недопущення "перегріву" економіки, різкого і глибокої кризи, тривалої депресії. Державне антициклічне регулювання економіки значною мірою спрямована на пом'якшення циклічних коливань за допомогою реалізації спеціальних способів і методів впливу на господарську кон'юнктуру і економічну діяльність.

Використання різних інструментів державного антициклічного регулювання економіки може істотно полегшити проходження стадії кризи, зробити процес трансформації менш тривалим і болючим.

До найважливіших важелів державного антициклічного регулювання належать:

- заходи грошово-кредитної політики, спрямовані на стимулювання попиту на товари й послуги (зниження процентної ставки, зниження норми обов'язкових банківських резервів та ін.);

- заходи бюджетно-податкової політики (зниження ставок податків на прибутки підприємств і доходи громадян, збільшення частки державних витрат з метою стимулювання інвестиційної активності тощо);

- заходи, спрямовані на пожвавлення інвестиційної активності (стимулювання житлового будівництва, проведення політики прискореної амортизації, надання різноманітних пільг при встановленні нового устаткування та ін.).

Суть державної антициклічної політики або регулювання господарської кон'єктури, полягає в тому, щоб під час криз і депресій стимулювати попит на товари і послуги, капіталовкладення і зайнятість. Для цього приватному капіталу надають додаткові фінансові пільги, збільшуються державні витрати та інвестиції. В умовах тривалого і бурхливого підйому в економіці країни можуть виникнути небезпечні явища – розсмоктування товарних запасів, зростання імпорту і погіршення платіжного балансу, перевищення попиту на робочу силу над пропозицією і звідси необґрунтоване зростання заробітної плати і цін. У такій ситуації, задача державного регулювання економіки – призупинити зростання попиту, капіталовкладень і виробництва, щоб по можливості скоротити перевиробництво товарів і перенакоплення капіталів і таким чином, зменшити тривалість можливого спаду виробництва, інвестицій і зайнятості в майбутньому.

Аналіз сучасних тенденцій державної антициклічної політики в Україні розглядають вчені, науковці, кандидати економічних наук у своїх статтях.

Так, Володимир Сазик у своїй статті «Антициклічне регулювання економіки України в сучасних умовах» провів дослідження теоретико – методологічних засад антициклічного регулювання економіки країн в умовах глобалізації світової економіки.[8,с.46] Подібні дослідження є необхідним інструментарієм під час розробки політики антициклічного регулювання у високорозвинених державах світу, оскільки вивчення і вчасна діагностика змін у перебігу сукупної ділової активності дозволяють обґрунтувати відповідні напрямки оперативного реагування на фактичні і потенційно можливі макроекономічні коливання ринкової кон'юнктури. Пріоритетні заходи, які спрямовані на формування та вирішення проблем ефективного механізму антициклічного регулювання економіки України, передбачають:[8,с.50]

- створення якісного інституціонального середовища в країні;
- організацію постійного моніторингу ділової активності, орієнтованого на попередження економічних рецесій;
- становлення і розбудову національної інноваційної системи шляхом розробки та реалізації стратегічних пріоритетів технологічного розвитку країни на основі довгострокових прогнозів, посилення ролі держави в комерціалізації базисних інновацій, стимулювання інноваційної активності бізнесу з метою нарощення мікро- та макроекономічної конкурентоспроможності держави;
- гнучке реагування монетарних важелів грошово-кредитної системи на коливання ділової активності;
- зменшення податкового навантаження на економіку та активізацію вмонтованих фіскальних стабілізаторів шляхом запровадження оптимальної прогресивної системи оподаткування доходів населення і прибутків підприємств;
- стимулювання внутрішнього попиту у державі як чинника ефективної політики.[8,с.52]

На мою думку, кандидат економічних наук докладно сформулював основні положення у своїй статті для того, щоб вирішити проблеми антициклічного регулювання економіки України.

Ще один із кандидатів економічних наук, який розглядає проблему державного антициклічного регулювання є Юрій Лелюк.

Доцент у своїй статті «Оптимізація вітчизняної антициклічної політики» досліджує об'єктивну необхідність теоретичного осмислення суті, рушійних сил та тенденцій циклічного розвитку економіки з метою оптимізації методів та інструментарію державної антициклічної політики. Збалансована антициклічна політика створює передумови нарощування конкурентних переваг економіки країни за рахунок інтенсивного впровадження інновацій у період поживлення та піднесення, і використання сформованого запасу «технологічної міцності» в періоди кризи та занепаду, що дозволяє пом'якшити негативні соціально-економічні наслідки циклічних коливань.[5,с.109] У зв'язку з цим, проблеми формування концептуальних основ антициклічного регулювання вітчизняної економіки набувають особливої гостроти та актуальності. Руйнівний характер циклічного розвитку економіки може бути пом'якшений за рахунок виваженої антициклічної політики держави. При цьому концептуальні засади антициклічного регулювання повинні враховувати досягнення та рекомендації різних економічних концепцій та теорій, взятих у їхній синтетичній єдності та адаптованих до реалій розвитку сучасної вітчизняної економіки. На особливу увагу заслуговують теорії, що поєднують макроекономічні закономірності із мікроекономічним аналізом, тобто розглядають процеси циклічного розвитку з позицій економіки як цілісного утворення. Серед таких концепцій важливе місце посідає теорія, розроблена лауреатами Нобелівської премії в галузі економіки 2004 року Кідлендом і Прескоттом. Центральна ідея цієї теорії – комбінація середньострокової макроекономічної та короткострокової мікроекономічної динаміки. Звідси – необхідність розробки комплексної антициклічної політики, що має на меті досягнення стратегічних цілей розвитку національної економіки.[5,с.111]

Отже, як вже зазначалось вище, треба приділяти найбільшу увагу теорії, яка була розроблена вченими, щоб дослідити необхідність теоретичного осмислення суті, рушійні сили а також тенденції циклічного розвитку економіки.

ВИСНОВКИ

Отже, у роботі було досліджено сутність економічної глобалізації, її основні етапи та форми, встановлено позитивні та негативні наслідки цього процесу. Було зазначено, що сучасна світова криза є наслідком економічної глобалізації та винайдено шляхи її подолання.

На рубежі другого і третього тисячоліття глобалізація світової економіки, що перетворюється у домінуючу тенденцію світових господарських процесів, є визначаючим чинником як національного, так і міжнародного розвитку.

Глобалізація економіки складний і суперечливий процес. З одного боку, вона значною мірою розширює можливості окремих країн щодо використання та оптимальної комбінації різних ресурсів, їх значно глибшої і всебічної участі в системі міжнародного поділу праці, полегшує господарську взаємодію між державами, створює умови для доступу країн до передових досягнень людства, забезпечує економію ресурсів, стимулює світовий прогрес. З іншої, глобалізація несе негативні наслідки: загострення конкурентної боротьби, закріплення периферійної моделі економіки, втрата своїх ресурсів країнами, що не входять в "золотий мільярд", розорення малого бізнесу, поширення на слабкі країни глобалізації конкуренції, зниження рівня життя і ін.

Глобалізація економіки одна із закономірностей світового розвитку, внаслідок якої відбулась невимірно збільшена в порівнянні з інтеграцією взаємозалежність економік різних країн. Вона виражається в різкому збільшенні масштабів і темпів переміщення капіталів, випереджаючому зростанні міжнародної торгівлі в порівнянні із зростанням ВВП, виникненням світових фінансових ринків, що цілодобово працюють в реальному масштабі часу. Створені за останні десятиліття інформаційні системи невимірно підсилили здібність фінансового капіталу до швидкого переміщення, що містить в собі, принаймні потенційно, здібність доруйнування стійких економічних систем.

В умовах глобалізації світової економіки стають неминучими всеохоплюючі економічні кризи, які набувають системного характеру, особливо в країнах, які не входять до кола розвинутих і пануючих. Про виникнення

глобальної економічної кризи в 2008 році свідчило падіння показників ряду економічних індикаторів по всьому світу. Зокрема, про виникнення кризи свідчили високі ціни на нафту, що викликали підвищення цін на продукти харчування та глобальну інфляцію; іпотечна криза в США, що призвела до банкрутства великих інвестиційних та комерційних банків з гарною репутацією в різних країнах світу; поширення безробіття та ймовірність глобальної рецесії.

За допомогою таких міжнародних організацій, як Міжнародний валютний фонд, група Світового банку, а також спільними зусиллями країни шукають можливі шляхи виходу із кризи. Як було проаналізовано в роботі, перш за все країни повинні створити міжнародний фінансовий інститут для регулювання грошово-кредитної маси на світових фінансових ринках та нову систему міжнародних розрахунків без панівного положення долара США.

Основною причиною економічної кризи в Україні, на наш погляд, є активне, причому необґрунтоване, входження країни в глобалізаційні економічні процеси. Всі інші причини (такі, як кредитна залежність, інвестиційна непривабливість економіки країни, скорочення робочих місць і загострення соціальних проблем) є похідними від неї. Щоб подолати кризу, яка має системний характер, сформуванню соціально-економічної моделі, заснованої на інституті приватної власності, Україна останнім часом докладает значних зусиль. Для цього їй доводиться відновлювати реальний сектор економіки, розвивати торгівельну та інвестиційну інфраструктуру ринку, стимулювати заощадження й інвестиційну діяльність.

Список використаної літератури

1. Аналіз інфляції. Офіційний сайт Національного Банку України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
2. Горбатенко В.П. Європейська інтеграція України: Політико-правові проблеми - К.: ТОВ "Видавництво "Юридична думка", 2013. –С. 332-335.
3. Гурковський В.І. Сутність і феноменологія глобалізації в контексті формування глобального інформаційного суспільства // Державне управління удосконалення та розвиток, 2012. - №3. – С. 25 – 28.
4. Економіка ХХІ століття: Світовий та український досвід / Заред. С. Юрія, С. Савельєва. — К.: Знання, 2013. – С.200 - 220
5. Лелюк Ю.М. Оптимізація вітчизняної антициклічної політики в контексті теорії реального бізнес-циклу/Ю.М.Лелюк//Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Вип.1. Т.1. Економічні науки. – Полтава: ПДАА. -2010. – С.109-114.
6. Марцин В. С. Інфляційні процеси, причини їх виникнення та шляхи подолання в Україні // Регіональна економіка. – 2012. – С.50-55.
7. Петрик О. Інфляція в Україні та її прогнозування в Національному банку // Вісник Національного банку України. – 2012. – №5. – С. 8-12.
8. Сацик В.І. Теоретико-методологічні погляди на циклічність у розвитку економічних систем // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право). Наук. журн. Вип. 1-2 / Гол. ред. О.П. Степанов. — К.: НАУ, 2014. — С. 46—52.
9. Чурилова О.А. Безробіття в Україні: причини, наслідки/ О.А. Чурилова// Зб. наук. статей у 2 т.- Х. : Континент, 2010. – № 12. – с.182-184.
10. Яров Л.Г. Аналіз рівня безробіття в Україні і напрями подолання // Л.Г.Яров, Випуск 4, 2015 р. – С. 752- 765.
11. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України – [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

12. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
13. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України "Урядовий портал [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>

Позитивні і негативні аспекти глобалізації. Складено автором на основі [10].

Позитивні наслідки	Негативні наслідки
<p>Зростання ринків збуту продукції національних підприємств. Хоча це переважно сировинні ресурси та напівфабрикати, однак це дає змогу в результаті спеціалізації збільшити доходи місцевих підприємств.</p>	<p>Банкрутство окремих неконкурентоспроможних виробників і навіть галузей промисловості в результаті високого рівня спрацювання основних фондів, низького науково-технічного потенціалу, неефективного менеджменту і, як наслідок, зростання безробіття, соціальної напруги та податкових надходжень.</p>
<p>Залучення інвестицій. Менш розвинені країни в основному характеризуються дефіцитом інвестиційних ресурсів. Глобалізація сприяє залученню прямих іноземних інвестицій і, як наслідок, збільшення обсягів національного виробництва, кількості робочих місць, податкових надходжень.</p>	<p>Вилучення ресурсів з країни. В результаті використання механізмів трансфертного ціноутворення ТНК вилучають з приймаючих країн природні ресурси за заниженими цінами. Вилученню такого підлягають інтелектуальні та фінансові ресурси менш розвинених країн.</p>
<p>Долучення до новітніх технологій. Характерною особливістю країн, що розвиваються є низький науково-технічний рівень їх розвитку. Вкладання прямих іноземних інвестицій сприяє долученню цих країн до сучасних науково-технічних</p>	<p>Високий рівень залежності економіки країни від зовнішньоекономічної кон'юнктури та неспроможність уряду ефективно впливати на динаміку макроекономічних показників.</p>

розробок, якими володіють ТНК.	
<p>Доступ до дефіцитних ресурсів з інших країн. Глобалізація сприяє більш рівномірному розподілу ресурсів в межах світового господарства та кращому забезпеченню дефіцитними ресурсами та капітальними товарами за рахунок їх імпорту з інших країн.</p>	<p>Нівелювання національних звичаїв та традицій. В умовах поглиблення інтеграційних процесів створюється глобальний інформаційний простір, в якому починають домінувати мова, культура, шоу-бізнес, кінематограф найбільш економічно розвинених націй планети.</p>
<p>Зростання конкуренції, що сприяє підвищенню ефективності національних виробників, покращення якості товарів та послуг, розширенню асортименту, зниженню цін на продукцію.</p>	

Головні макроекономічні показники України 2010-2015рр. (темпи зростання у % цього періоду до попереднього року)

Розраховано автором на основі даних Державного комітету статистики України [<http://www.ukrstat.gov.ua/>][16]

Показники	Роки					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Реальне зростання ВВП	102,1	85,2	104,1	105,7	104,5	94,6
Промислове виробництво	96,9	78,1	111,3	107,3	99,2	106,1
Інвестиції в основний капітал	97,4	58,5	99,4	121,2	108,5	96,8
Прямі іноземні інвестиції	120,6	112,5	111,6	110,5	106,8	78,9
Експорт	141,7	99,3	129,8	134,3	93,3	122,4
Імпорт	149,4	97,4	133,9	138,1	96,6	109,1
Обіг роздрібною торгівлі (юридичних осіб)	118,6	82,6	107,4	109,5	102,2	114,7